

ZIŅU IZLAIDUMS no ES narkotiku aģentūras Lisabonā

JAUNUMI NARKOTIKU APKAROŠANAS POLITIKĀ UN TIESĪBU AKTOS

Pieaug bažas par narkotiku lietošanas ietekmi uz sabiedrību

(24.11.2005 LISABONA) Daudzās Eiropas valstīs pieaug bažas par narkotiku lietošanas ietekmi uz apkārtējo sabiedrību – šādu secinājumu šodien savā **2005. gada ziņojumā par situāciju narkomānijas jomā Eiropā** pauž **ES narkotiku aģentūra (EMCDDA)**.

Īpašā pārskatā par narkotiku radītiem sabiedriskās kārtības traucējumiem **EMCDDA** atzīmē narkotiku kontroles politikā vērojamo jauno tendenci pievērst uzmanību ne vien nelegālu narkotiku lietošanas mazināšanai, bet arī ar narkotikām saistītiem uzvedības modeļiem, kas atstāj negatīvu ietekmi uz apkārtējo sabiedrību kopumā.

„Uzvedības modeļi, situācijas un darbības, ko parasti apzīmē kā ar narkotikām saistītus sabiedriskās kārtības traucējumus, vairumā **ES dalībvalstu, kandidātvalstīs un Norvēģijā** ir pastāvējuši jau ilgi un nav nekas jauns”, pauž aģentūra. „Jauna ir vairāku valstu politikas veidotāju vidū pieaugošā tendence grupēt un apvienot šīs parādības vienā visaptverošā koncepcijā, lai noteiktu vēršanos pret tām kā vienu no mērķiem valsts narkotiku apkarošanas stratēģijās.”

EMCDDA priekšsēdētājs Marcel Reimen saka: „Runājot par narkotiku izraisītiem sabiedriskās kārtības traucējumiem, mēs nedomājam vienīgi kriminālpārkāpumus, bet plašāku antisociālas uzvedības modeļu klāstu, kas traucē sabiedrības drošību, kaitē veselībai un apkārtnes sakoptībai, apdraudot iedzīvotāju dzīves kvalitāti un komfortu. Pašreizējā politiskā interese par narkotiku izraisītiem sabiedriskās kārtības traucējumiem ir atbilde uz mūsu tuvākajā apkārtnē vērojamo ietekmi, ko rada šīs negatīvās parādības.”

EMCDDA nosauc visbiežāk sastopamos ar narkotikām saistītos uzvedības modeļus, kas negatīvi ietekmē iedzīvotāju personīgās drošības izjūtu vai pārliecību par tās sabiedrības stabilitāti, kurā viņi dzīvo, un tie ir: narkotiku lietošana sabiedriskās vietās, acīmredzams narkotiku izraisīts reibums, narkotiku tirdzniecība uz ielas, narkotiku reibumā izdarīti noziegumi, atklāts narkomānu dzīvesveids, nomesti injicēšanas piederumi, kā arī narkotiku lietotāju un dīleru verbāla uzmākšanās un šādu personu atrašanās bērnu tuvumā.

2003. gadā publicotā **Eiropas Komisijas** ziņojumā, kas atklāja ES iedzīvotāju domas par sabiedrisko drošību un saskarsmi ar narkotiku radītām problēmām un noziegumiem, ir minēts, ka **ES-15** valstīs tādu iedzīvotāju skaits, kuri uz ielas jūtas „joti nedroši”, ir pieaudzis no 8% 1996. gadā līdz 12% 2002. gadā ⁽¹⁾. **Eiroparometra** 2004. gada pētījumā par to, kā jaunieši uztver narkotikas, ir noskaidrots, ka 63% jauniešu varētu bez grūtībām iegādāties narkotikas netālu no mājām ⁽²⁾. **EMCDDA** pārskatā ir uzsvērts, ka sabiedriskās kārtības traucējumu kontekstā būtiska nozīme ir uztverei, taču tā ne vienmēr atspoguļo kārtības traucējumu un noziedzības objektīvo ainu.

Ar narkotikām saistītu sabiedriskās kārtības traucējumu novēršana

Piecas valstis – **Beļģija, Īrija, Luksemburga, Nīderlande un Apvienotā Karaliste** – ar narkotikām saistītu sabiedriskās kārtības traucējumu novēršanu uzskata par svarīgu vispārējās valsts narkotiku politikas mērķi

un īsteno saskaņotu nostāju, apvienojot veselības aizsardzības, sociālos, sabiedriskās drošības un vides aizsardzības elementus.

Lai gan vairumā **ES valstu** sabiedriskās kārtības traucējumu novēršana (šādā formulējumā) nav izcelta kā īpašs valsts narkotiku stratēģijas mērķis, šajās valstīs tomēr notiek vēršanās pret tām dažādajām parādībām, ko ietver šis termins, tikai šīs parādības ir grupētas kā plašākās sabiedriskās kārtības un drošības koncepcijas daļa. Šajā jomā vairums valstu, lielākoties **jaunās ES dalībvalstis**, izvērsi nespecifiskus novēršanas pasākumus un noteikumus, vēršoties pret tādām parādībām kā atrašanās sabiedrībā reibuma stāvoklī un trokšņošana.

Tostarp citas valstis – piemēram, **Vācija, Grieķija, Francija, Īrija un Austrija** – ir izstrādājušas īpašus sabiedriskās kārtības traucējumu mazināšanas pasākumus, piemēram, apspriedes un koordināciju iedzīvotāju vidū un visu to pušu starpā, kas ir iesaistītas vietējās narkotiku apkarošanas politikas veidošanā.

Turpmāku pasākumu vidū ir minami pret narkotiku radītiem sabiedriskās kārtības traucējumiem vērsti tiesību akti (**Spānijā, Francijā, Apvienotajā Karalistē** – piemēram, reiva ballīšu regulējums, noteikumi pret apkārtnes piesārņošanu ar narkotiku lietošanas piederumiem); vietēji policijas pasākumi (**Vācijā, Grieķijā, Īrijā, Itālijā, Kiprā un Somijā**); pasākumi pret atklātu narkomānu dzīvesveidu (**Dānijā un Vācijā**); kaitējuma mazināšanas pasākumi, kas vērsti tieši pret narkotiku radītiem sabiedriskās kārtības traucējumiem (**Luksemburgā un Ungārijā**).

„Pašlaik vēl nav skaidrs, cik lielā mērā šis jaunais narkotiku politikas aspekts ir saistīts ar narkotiku radītu sabiedriskās kārtības traucējumu reālu pieaugumu, un kāda nozīme ir sabiedrībā augošajai neiecietībai pret narkotiku lietotājiem”, atzīst **EMCDDA**. Problēmas objektīvu novērtējumu apgrūtina ar narkotikām saistītu sabiedriskās kārtības traucējumu vienotas definīcijas trūkums ES un tas, ka nav drošu informācijas apkopošanas indikatoru. „Tomēr ir skaidrs”, secina aģentūra, „ka daļā Eiropas politikas veidotāji sāk patiesi interesēties par vietējās sabiedrības aizsardzību pret narkotiku lietošanas, narkomānijas un nelegālas narkotiku tirdzniecības negatīvajām sekām”.

Pārskats par jaunumiem narkotiku apkarošanas politikā un tiesību aktos

Papildu informācija par jaunumiem narkotiku apkarošanas politikā un tiesību aktos ir atrodama *2005. gada ziņojuma* 1. nodaļā.

- No pārskatā apskatītajām 29 valstīm 26 valstīs darbojas narkotiku apkarošanas politika valsts plāna, stratēģijas vai līdzīga dokumenta formā. Lielākā viedokļu atšķirība pastāv kaitējuma samazināšanas jautājumā: divpadsmit dokumentos tas ir izcelts kā būtisks, deviņos iekļauts, bet piecos nav pieminēts.
- Jaunas narkotiku stratēģijas ir sākušas darboties septiņās valstīs: **Igaunijā, Francijā, Kiprā, Lietuvā, Slovēnijā un Somijā** (2004. g.), un **Luksemburgā** (2005. g.).
- Pašlaik vairāk valstu vērtē sasniegto, izmantojot valsts stratēģiju īstenošanas novērtējumu. Oficiālu stratēģiju pieņemšanas un novērtējuma paplašināšanas rezultātā dažās valstīs ar narkotikām saistīto jautājumu risināšanai ir piešķirti papildu līdzekļi (piemēram, **Ungārijā un Luksemburgā**).
- Vairākās dalībvalstīs 2003. un 2004. gadā ir pieņemti jauni tiesību akti, lai palīdzētu mazināt jauniešu saskarsmi ar narkotikām (**Čehijā, Dānijā, Spānijā, Latvijā, Ungārijā, Polijā, Apvienotajā Karalistē**).
- Vairākās valstīs 2003. un 2004. gadā ir pieņemti tiesību akti, kuros ir skarts kaitējuma samazināšanas jautājums (**Francijā, Luksemburgā, Somijā, Apvienotajā Karalistē un Norvēģijā**).
- Dažas valstis 2003. un 2004. gadā ir mainījušas sodus par kaņepju lietošanu (**Beļģija un Apvienotā Karaliste** sodus ir samazinājusi, **Dānija** paaugstinājusi). **Grieķija** 2003. gadā ir samazinājusi par narkotiku lietošanu piemērojamo maksimālo sodu no pieciem gadiem līdz vienam gadam, bet **Ungārija**

ir svītrojusi narkotiku lietošanas pārkāpumu no kriminālkodeksa (lai gan narkotiku lietošana joprojām ir sodāma kā narkotiku iegāde un turēšana).

- Lielākoties ir pieauguši sodi par nelegālu narkotiku tirdzniecību un noziegumiem, kas saistīti ar narkotiku izplatīšanu jauniešu vidū.
- Divas valstis ir ziņojušas par centieniem pieņemt tiesību aktus par narkotikām darbavietā (**Somija** un **Īrija**). Preventīvi pasākumi tādos īpašos apstākļos kā darbavietā, ir iekļauti jaunajā ES narkotiku apkarošanas rīcības plānā (2005. – 2008. g.). Papildu informācija par ES narkotiku apkarošanas stratēģiju (2005. – 2012. g.) un rīcības plānu ir atrodamā arī pārskata 1. nodaļā.

Piezīmes

Pārskats par narkotiku radītiem sabiedriskās kārtības traucējumiem ir viena no trim 2005. gada ziņojuma izvēlētajām papildu tēmām (<http://issues05.emcdda.eu.int>).

⁽¹⁾ *Sabiedriskā drošība, saskare ar narkotiku radītām problēmām un noziegumiem*, Eiropas Sabiedriskās domas pētījumu grupas (EORG) ziņojums, 2003. g., sagatavots pēc Eiropas Komisijas lūguma. (http://www.europa.eu.int/comm/public_opinion/archives/ebs/ebs_181_en.pdf).

⁽²⁾ *Jaunieši un narkotikas*, Flash EB 158, 2004. g. (http://www.europa.eu.int/comm/public_opinion/flash/fl158_en.pdf).